

Bidstond Prediker 2: 12-26

Waarmee bereik je als mens nu enig blijvend voordeel? Dat is de vraag die Prediker zichzelf heeft gesteld en daarnaar is hij een onderzoek begonnen. In het vorige hoofdstuk is Prediker tot de conclusie gekomen dat zelfs wijsheid geen blijvend voordeel oplevert. En inmiddels heeft Prediker ook al ontdekt dat weelde en genot ook uiteindelijk leeg is. Het is allemaal ijdel. Je schiet er niets mee op.

Als de zaken er zo voor staan, maakt het dan nog verschil of je wijs leeft of als een dwaas? Dat is dan toch ook lood om oud ijzer? Op die vraag gaat Prediker in het tekstgedeelte van vanavond in.

In het bijbelboek Spreuken heeft Salomo al geschreven dat ontzag voor de HERE het begin van de wijsheid is. Daar wil Prediker niks aan af doen. Salomo beseft ook heel goed dat de wijsheid veel voordelen ten opzichte van het onverstand heeft als het gaat om ons leven hier onder de zon. De wijze weet waar hij aan toe is. Hij is geen optimist die de zaken mooier voorstelt dan ze zijn, hij is geen pessimist die de zaken zwarter tekent dan ze zijn, de wijze is een realist die zijn ogen wagenwijd open heeft. Dat kun je van de dwaas niet zeggen. Hij wandelt in de duisternis.

Dat voordeel ziet Prediker heus wel. Zijn boek Spreuken laat dat volop zien. Alleen al de eerste negen hoofdstukken van Spreuken zijn lofliederen op de wijsheid. In die hoofdstukken laat Salomo volop de voordelen van de wijsheid zien. Nu vat hij dat in één zin samen. De wijze heeft ogen in zijn hoofd.

Maar nu de keerzijde van de medaille. Want ook de voordelen van wijsheid zijn betrekkelijk. Nu gaat het hem over de vraag wat je er aan overhoudt. Wat heb je er aan? Want voor de dwaas en de wijze geldt toch hetzelfde, dat ze beiden zullen sterven. En dat geldt voor Salomo niet minder. En wie zal dan straks zijn troon bestijgen? Wie kan vertellen hoe zijn opvolger zal omgaan met alles waar hij zo'n grote inspanning voor geleverd en met zoveel wijsheid in heeft geïnvesteerd? Alleen al die onzekerheid stelt alle voordelen van wijsheid op losse schroeven. Wat is daar nu blijvend van?

Neem nu je goede naam en je bezit. Wat blijft daar na je heengaan van over? Leef je voort in de herinnering van de mensen? Houden ze je werk in ere en blijft jouw voorbeeld nog invloed uitoefenen op de komende generaties? Geen sprake van!

Op den duur wordt je allemaal vergeten. Natuurlijk, de geschiedenis kent uitzonderingen op deze regel. Dat weet Salomo ook. In Spreuken 10:7 schrijft hij zelf dat de gedachtenis van de rechtvaardigen tot zegening zal zijn. Maar wat Prediker hier wil zeggen is dat tenslotte iedereen vergeten zal zijn. Dat geldt voor wijzen en dwazen. Zo verschillend als zij hebben geleefd, hun levenseinde is gelijk! Beiden verdwijnen in het graf. Toen Prediker dit besepte kreeg hij een afkeer van het leven. Waar doe je het allemaal voor. Van alles wat je hebt opgebouwd, je zaak, je bedrijf, je kunt er niets van meenemen. Alles waar je voor geploeterd hebt, waar je van wakker gelegen hebt, het is ijdel, het is leeg. Je opvolger zal heer en meester zijn over alles waar jij je voor hebt afgebeeld.

Zo ging het bij Prediker. Als jonge man erfde hij een groot rijk van zijn vader David, waarvoor hij geen vinger had uitgestoken. En dat is bij ons feitelijk niet anders. Wij erven bij onze komst in de wereld ontelbare schatten waarvoor vorige generaties zich hebben afgepeigerd. We rijden over wegen die zij aanlegden. Wij wonen in polders die zij drooglegden. We beschikken over kennis die zij verwierven. Ja, we genieten dagelijks van talloze dingen waarvoor zij gezwoegd hebben. Maar wie kent hen nog bij name? Hoe heetten de mannen die de dijken hebben aangelegd, mooie kathedralen hebben neergezet, of wetenschappelijke ontdekkingen deden? Of ze nu wijs waren of dwaas, de dood heeft wijzen en dwazen aan elkaar gelijk gemaakt. Salomo moest zijn hele rijk met al zijn goud en zilver, parken en paleizen, achterlaten aan zijn zoon Rehabiam. Je krijgt de indruk dat hij bij zijn leven al vreest dat zijn levenswerk in de handen van zijn opvolger niet veilig is. Kort na Salomo's dood scheurt het rijk in tweeën. Salomo's paleis en de tempel werden geplunderd door de Egyptenaren. Nebukadnezar zal enige eeuwen later alles met de grond gelijk maken. Zo zullen wij ook – zolang de Heer niet terug is – onze bezittingen moeten achterlaten voor de volgende generatie. En wie vertelt ons wat die ermee zal doen?

Als je jong bent heb je daar nauwelijks besef van. Als je ouder wordt dan wordt je dit meer en meer bewust. We zullen daarmee moeten leren leven. De dood vermorst dagelijks schatten aan wijsheid, kennis en bekwaamheid. Dit is onafwendbaar en het maakt zelfs de voordelen van een verstandig leven betrekkelijk.

Prediker laat zien dat de dood een afschuwelijke vijand is, die ieder mens treft, dwazen en wijzen. Maar Prediker laat ook zien dat de dood ervoor zorgt dat de herinneringen aan vorige geslachten verdwijnt. Want wie weet nu nog alle namen van zijn acht overgrootouders. Ik niet!

Ons bijbelgedeelte van vandaag is pessimistisch van aard. Maar gelukkig is hier niet alles mee gezegd. Want waar Prediker nog geen benul van had, mogen wij wel weten. Sinds die Paasmorgen in het jaar 33 is de dood een verslagen vijand. De dood heeft niet het laatste woord. Jezus ging er doorheen en belooft dat hij ons nooit zal vergeten! Allen die in Hem ontslapen zullen opstaan. We zullen er weer zijn. Allemaal! Wij kunnen onze voorouders en hun werk vergeten. Maar Jezus vergeet er geen één. Hij heet ons welkom, Hij weet wie we zijn, Hij heeft ons leven gezien, goed gedaan,het is niet voor niks. Wat gedaan is uit liefde voor Mij houdt zijn waarde en zal blijven bestaan.

Amen